

Även Sveriges regering måste följa miljöbalken och EU:s miljöregler vid gruvetableringar

Flera kontroversiella ansökningar om nya gruvprojekt ligger sedan länge och väntar på beslut hos regeringen. Med tanke på de tydliga underlag som finns är det svårt att förstå vad det är som tar sådan tid. De två som har fått störst uppmärksamhet är:

- **Gallók/Kallak.** Brittiska bolaget Beowulf Mining planerar att starta en järnmalmsgruva några mil utanför Jokkmokk. Länsstyrelsen har sagt ett tydligt nej till projektet. Dels för att det skulle orsaka stor skada för de samebyar som flyttar sina renar längs ett smalt stråk som går parallellt med transportvägen för malmen. Dels för att de samhällsliga kostnaderna för att rusta upp vägar och järnväg är alldeles för höga i förhållande till de möjliga intäkterna.
- **Laver.** Boliden vill öppna en koppargruva i jätteformat utanför Älvsbyn. Kopparhalten är cirka 0,2 procent och den beräknade avfallsmängden uppgår till drygt en miljard ton. Här har Länsstyrelsen konstaterat att projektet står i strid med EU:s regler för skyddad natur i och med att gruvan innebär ett stort ingrepp i den naturskyddade Piteälvens avrinningsområde. Dessutom tar gruvan en stor del av samebyn Semisjaur-Njargs vinterbetesmarker i anspråk, vilket också är ett skäl till avslag.

Utöver dessa projekt väntar ytterligare tre projekt på regeringsbeslut (Viscaria K7, Kyrkberget och Bläckmyran). Sannolikt kommer också de kontroversiella planerna för en gruva för sällsynta jordartsmetaller i Norra kärr, i omedelbar närhet av Vättern, att bli en fråga för regeringen, sedan länsstyrelserna i både Östergötland och Jönköpings län sagt nej till projektet utifrån de stora oklarheterna i den ansökan som lämnats in.

Den nya minerallag som antogs på 1990-talet innebar att gruv- och prospekteringsbolagen fick mycket långtgående rättigheter. Detta har visat sig ha en baksida. Riskfyllda projekt har kunnat dras igång, vilket lett till konkurser med stora samhällskostnader. I en del fall har bolag på grund av bristande ekonomiska resurser eller otillräcklig kunskap presenterat underlag som visat sig vara bristfälliga. I ett besvärande antal fall har regelbrott och ren kriminalitet uppdagats i dessa bolag. Detta är erfarenheter som borde mana till eftertanke när nya gruvprojekt med stora miljömässiga och/eller ekonomiska risker presenteras.

De flesta ansökningar om att starta gruvverksamhet (bearbetningskoncessioner) beviljas. Sedan 2010 har 37 av 42 ansökningar godkänts av myndigheten Bergsstaten. Men i de nu aktuella fallen finns starka miljöskäl, mycket allvarliga konsekvenser för rennäringen och samhällsekonomiska skäl som talar för ett nej. Gemensamt för nästan alla gruvprojekt är dessutom den överhängande risken för att vårt viktigaste livsmedel, rent dricksvatten, hotas genom grundvattensänkning och föroreningar. Den risken har gång på gång visat sig vara ett stort hotande hälsoproblem. När det gäller Laver är förutsättningarna än mer entydiga. Ett bifall till ansökan skulle stå i direkt strid mot EU:s miljölagstiftning. Svenska staten, myndigheter och domstolar måste tolka minerallagen i ljuset av EU-rätten och respektera det samiska folkets

urfolksrättigheter i enlighet med de internationella konventioner som Sverige undertecknat. En fördragskonform tolkning av minerallagen innebär att en fullständig miljökonsekvensbeskrivning enligt MKB-direktivet måste göras även vid prövning enligt minerallagen, att ramvattendirektivets krav angående miljö kvalitetsnormer och icke-försämring gäller samt att det strikta områdes- och artskyddet enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet måste tillämpas även av regeringen.

Den långa väntan på ett beslut som rimligen bara kan bli ett avslag har lett till år av oro hos berörda samebyar och andra som bor och är verksamma i de aktuella områdena. Även för de berörda bolagen skulle det ha varit bra med tydliga besked, så att de kunnat lägga sin energi på andra projekt.

Nu förväntar vi oss snabba beslut från regeringen som visar att man är beredd att följa miljöbalken och EU:s miljöregler, samt respektera de väldokumenterade starka markanspråk som det samiska folket och rennäringen har i dessa områden.

Vi representerar lokala grupper och organisationer från Jokkmokk i norr till Österlen i söder, som kämpar för vår livsmiljö och de hot och risker som gruvetableringar ofta medför:

Tor L. Tuorda

Nätverket Gruvfritt Jokkmokk

Jan Erik Länta

Jåhkågasska Sameby

Mikael Kuhmunen

Sirges Sameby

Sara Ajnnak

Svaipa Sameby Násavárrie Moratorium

Ulf Johansson

Miljögruppen Pite Älvdal

Anders-Erling Fjällås

Semisjaur-Njarg Sameby

Marie Persson Njajta

Stoppa gruvan i Rönnbäck

Karl Gunnar Jacks

Oviken - Rädda Storsjön

Ann-Catrin Bergman

Gruppen/Brickagruvan

Leif Sjöström

RÄDDA STORSJÖN - Gruvdrift Ett Hot

Per-Arne Hansson

Roslagen-Väddö

Margareta Hildingsdotter
Vi som brinner för Unden

Anette Rosén Müntzing
Vena-Gruppen

Britt-Marie Gyllensvaan och Carina Gustafsson
Urbergsggruppen Grenna-Norra Kärr

Elisabeth Lennartsson
Aktion Rädda Vättern

Agneta Häll
Gruvkampen Dalsland

Kristina Bohman Söderdahl
Föreningen Bevara Ojnareskogen

Niklas Mickelin
Urbergsggruppen Klintehamn

Anita Ullmann
Nätverket vetoNu

Lisa Wanneby
Urbergsggruppen Sverige

Gunilla Högberg Björck
GBH Miljörätt

Tonia Moya
Green Cross Sweden